

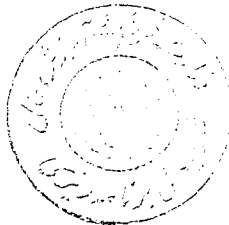
۱۰۸
جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی، برنامه سه و سرفصل دروس

دوره کاردانی باستانشناسی

کمیته تخصصی تخصصی

(گروه هنر)

مدرب یگند و چهل و نهمین - شورای عالی برنامه ریزی

موضوع ۱۶ / ۱۱ / ۱۳۶۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه آموزشی

دوره کاردانی باستانشناسی

گروه: هنر

کمیته: تخصصی، تجسمی

رشته: باستانشناسی

دوره: کاردانی

شورای عالی برنامه ریزی در یکصد و چهل و نهمین جلسه مورخ ۱۳۶۷/۱۱/۱۶ براساس طرح دوره کاردانی باستانشناسی که توسط کمیته تخصصی، تجسمی گروه هنر شورای عالی برنامه ریزی تهیه شده و بدو تا شید این گروه رسیده است برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخمت کلی، برنامه، سرفصل دروس) بشرح پیوست تصویب کرد و مقرر میدارد:

ماده ۱- برنامه آموزشی دوره کاردانی باستانشناسی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.

الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره میشوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین، تاسیس میشوند و بنا بر این تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی میباشند.

ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل میشوند و بابت تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲- از تاریخ ۱۳۶۷/۱۱/۱۶ کلیه دوره‌های آموزشی و برنامه‌های مشابه موسسات آموزشی در زمینه کاردانی باستانشناسی در همه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ میشوند و دانشگاهها و موسسات آموزش عالی یادشده مطابق مقررات میتوانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده ۳- مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کاردانی باستانشناسی در سرفصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ میشود.

رای صادره یکم و چهارم و نهمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ ۱۳۶۷/۱۱/۱۶

در مورد برنامه آموزشی دوره کاردانی باستانشناسی

(۱) برنامه آموزشی دوره کاردانی باستانشناسی که از طرف گروه هنر پیشنهاد شده بود با اکثریت آراء بتصویب رسید.

(۲) برنامه آموزشی دوره کاردانی باستانشناسی از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رای صادره یکم و چهارم و نهمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۶۷/۱۱/۱۶

در مورد برنامه آموزشی دوره کاردانی باستانشناسی صحیح است به مورد اجرا گذاشته شود.

مورد تأیید است:

دکتر محمد فرهادی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

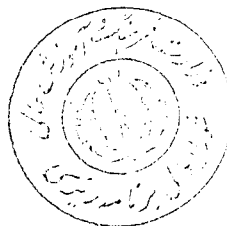
رئیس شورای عالی برنامه ریزی

رونوشت: به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اجرا ابلاغ میشود.

سید محمد کاظم نائینی

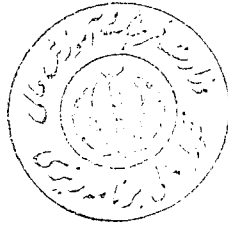
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

ب

افرادى متعهد و مرمون را در سطح گوناگون علمى و دانشكاس از آنجمله كاردانى
گوشزد مى نمايد .

حضور كاردان باستانشناسى در هيأتهاى پژوهشى ، حلقه كارى اين هيأتها را
از كارگران ، سركارگران فنى و كارشناسان باستانشناس و معماران كامل نمود . در
بالا بردن كمى و كيفى كارتاثير مطلوبى خواهد داشت .

فصل دوم

برنامه درسی : دوره کاردانی باستانشناسی

الف : دروس عمومی - فرهنگ و معارف اسلامی و آگاهیهای عمومی

طبق جدول الف

ب : دروس پایه

طبق جدول ب

ج : دروس اصلی و تخصصی

طبق جدول ج

د : جدول آرایش دروس پیشنهادی

فصل دوم

برنامه درسی : دوره کاردانی باستانشناسی

الف : دروس عمومی - فرهنگ و معارف اسلامی و آگاهیهای عمومی

طبق جدول الف

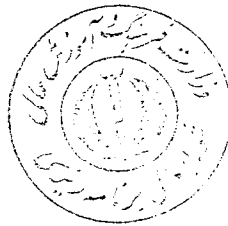
ب : دروس پایه

طبق جدول ب

ج : دروس اصلی و تخصصی

طبق جدول ج

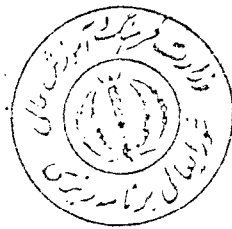
د : جدول آرایش دروس پیشنهادی

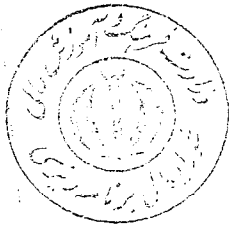
عناوین کلی دروس عمومی
برای کلیه دوره های کار دانشی

شماره ۳۸/۱۴۸۷۵
تاریخ ۷۳/۱/۲۶
دروس عمومی بر اساس پیشنهاد شماره ۳۸/۱۴۸۷۵
تاریخ ۷۳/۱/۲۶

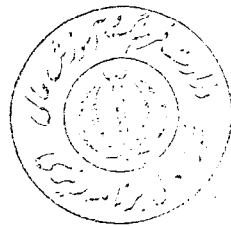
شماره درس	نام درس	واحد	ساعت		
			جمع	نظری	عملی
۱	معارف اسلامی (۱)	۲	۲۴	۲۴	-
۲	فارسی (۱)	۲	۲۴	۲۴	-
۳	زبان خارجی (۱) (عملی و نظری)	۲	۵۱	۱۷	۲۴
۴	تربیت بدنی (عملی)	۱	۲۴	-	۲۴
۵	معارف اسلامی (۲)	۲	۲۴	۲۴	-
۶	اخلاق و تربیت اسلامی	۲	۲۴	۲۴	-
جمع		۱۱	۲۲۱	۱۵۲	۶۸

ب- دروس پایه دوره کاردانی باستان شناسی

ردیف نیاز بازرگان ارائه درس	ساعت		تعداد واحد	نام درس	کد درس
	نظری	عملی			
	۱۰۶	—	۳	کارگاه ضراحی پایه (۱)	۰۱
	—	۳۴	۲	آشنائی با باستانشناسی و روشهای آن	۰۲
	۱۰۶	—	۳	ترسیم فنی (۱)	۰۳
	—	۳۴	۲	آشنائی با هنرهای سنتی ایران	۰۴
۳	—	۳۴	۲	آشنائی با حفاظت و مرمت آثار و روشهای آن	۰۵
۰۳	۱۰۶	—	۳	نقشه برداری	۰۶
	—	۳۴	۲	تاریخ عمومی ایران	۰۷
	۶۸	—	۲	هندسه مناظر و مریا	۰۸
۱۳۰۱۰۶۱	—	۳۴	۲	آشنائی با هنر و تمدن فرهنگهای همجوار	۰۹
					
۳۷۴۷۰۵۴۴			۱۶	جمع	

پیشناز بازرگان ارائه درس	ساعت		تعداد واحد	نام درس	کد درس
	نظری	عمادی			
	۳۴	۳۴	۲	آشنائی با باستان شناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام ایران (۱)	۱۰
۰۲	۳۴	۳۴	۲	سفال دوره پیش از اسلام ایران	۱۱
۱۰	۳۴	۳۴	۲	آشنائی با باستان شناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام ایران (۲)	۱۲
	۳۴	۳۴	۲	هنر و تمدن اسلامی (۱)	۱۳
	۳۴	۳۴	۲	خطوط باستانی ایران	۱۴
	۳۴	۳۴	۲	آشنائی با باستان شناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران (۱)	۱۵
۰۷	۳۴	۳۴	۲	آشنائی با بافتها و محوطه های دوره اسلامی ایران	۱۶
۱۱	۳۴	۳۴	۲	سفال دوره اسلامی ایران	۱۷
	۳۴	۱۷	۲	خطوط و خواندن کتیبه های اسلامی	۱۸
۲۴ ۱۶ ۱۵ ۰ ۱۲	۱۳۳	۱۳۳	۴	کارآموزی شناسائی و بررسی باستان شناسی	۱۹
				جمع	

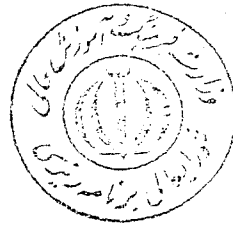

جدول دروس اصلی تخصص
دوره کاردانی باستانشناسی

شماره دروس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	نظری	عملی	جمع			
۰۲	۱۷	۳۴	۵۱	۲	حفاظت و مرمت در محل کاوش باستان شناسی	۲۰
۱۶، ۱۵	۳۴	—	۳۴	۲	آشنائی با باستان شناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران (۲)	۲۱
۱۲، ۱۵، ۱۸	۳۴	—	۳۴	۲	مهر و سکه	۲۲
۱۳	۳۴	—	۳۴	۲	هنر و تمدن اسلامی (۲)	۲۳
۱۴، ۱۹	—	۲۷۲	۲۷۲	۸	کارآموزی کاوش باستان شناسی دوره پیش از اسلام	۲۴
۱۸، ۱۹ و همزمان ۲۴ ب	—	۲۷۲	۲۷۲	۸	کارآموزی کاوش باستان شناسی دوره اسلامی	۲۵
				۴۶	جمع	

فصل سوم
سرفصل دروس
دوره کاردانی
باستانشناسی

کارگاه طراحی پایه (۱)

تعداد واحد : ۳ واحد

کد درس *

نوع واحد : کارگاهی

پیشنیاز : ندارد

هدف :

— هماهنگی دید و دست دانشجویان آنچه را که می بینند و می اندیشند و می خوانند

• بتوانند روی کاغذ منعکس نمایند

سرفصل دروس : (۱۰۶ ساعت)

مباحث : آشنائی با وسایل طراحی — آشنائی با خط و انواع آن و تناسب

در طراحی — آشنائی با معانی خط و طرح مفاهیم ، حالات و جدسیات اشیا *

— آشنائی با شیوه های طراحی متداول موارد بالا

— آشنائی با آثار هنرمندان معروف در معرفی و نشان دادن موارد فوق

زمینه های طراحی عبارتند از : طبیعت ، طبیعت بیجان — انسان *

(این درس عیناً " از رشته های مصوب گروه هنر گرفته شده است)

* چهره و دست و اندام کلی با حفظ و رعایت حدود شرعی *

آشنائی با باستانشناسی و روشهای آن

تعداد واحد :	۲ واحد
نوع واحد :	نظری
پیشنیاز :	ندارد
هدف :	

— آشنائی دانشجویان با " باستانشناسی " و روش و شیوه های کار و پژوهش
باستانشناسی

مرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

موضوع :

- ۱- تاریخچه باستانشناسی در ایران
 - ۲- حوزه علم باستانشناسی — باستانشناس چیست و چه میکند
 - ۳- آشنائی با اصطلاحات باستانشناسی مثل لوح ، تابلت ، سیلندر ، تراشه گمانه و غیره
 - ۴- آشنائی با شیوه های بکاررفته برای دوره بندی تاریخ و باستانشناسی ایران و نقد و بررسی آنها
 - ۵- روش مطالعات علمی و عملی و مبانی نظری در باستانشناسی
- الف : بررسی شناسائی
ب : بررسی و گمانه زنی
ج : کاوش

ترسیم فنی (۱)

کد درس ۰۳

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : عطفی

پیشنیاز : ندارد

هدف :

— مقصود از اینها، تمرینات مربوط به این بخش عبارت است از آشنائی دانشجویان با :

۱— چگونگی استفاده از ابزار و وسائل ترسیم فنی

۲— روشهای ترسیم و ارائه يك بنا بصورت تصاویر دوبعدی

۳— ترسیم اشکال سه بعدی از روی تصاویر دوبعدی

۴— چگونگی مرکب کردن طرح

سرفصل دروس : (۱۰۲ ساعت)

موضوع : تمرین های این بخش عبارتند از :

۱— ترسیم مدادی طرح هائی که ترکیبی از خطوط مستقیم ، مورب ، مدور و هارینج می باشند . بدین ترتیب استفاده از وسائل و ابزار ترسیم فنی همچون خط کش تی ، گونیا ، نقاله ، پیستوله و ... ضروری می گردد و طرح مدادی به توسط رایید ویا گرافوس بر روی کاغذ کالک ویا کاغذهای مخصوص دیگر ترسیم می شود .

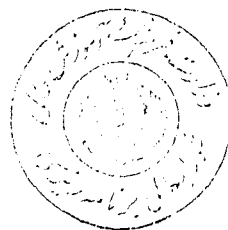
۲— ترسیم پلان ، مقطع ، نما ، پلان ، معکوس ، پلان باجه و ... يك بنای ساده از روی نمای سه بعدی (پرسپکتیو اگزونومتیریک) آن و مرکب نمودن طرح .

۳— رولوه از يك بنای ساده .

۴— ترسیم پرسپکتیو مایل از دید های مختلف يك بنا بر اساس طرح هائی که پلان ، مقاطع و نماهای آنرا نشان می دهند و مرکب نمودن طرح ادراينكار از رولوه انجام شده بند آكمنك گرفته می شود .

۵— تغییر مقیاس يك نقشه پرکار و ترسیم دقیق و نظیف آن بصورت مدادی (بر روی کاغذ کالک) و بطور تهیه طرح مرکب جداگانه بآدست آزاد و بدون استفاده از وسائل نقشه کشی .

۶— ترسیم نمودن پلان يك بنا بر اساس يك کروکی مهم از آن پلان و ارائه

نقشه های مربوط به نماها و مقاطع بنا برپایه سلیقه و نظر دانشجو.

روش :

در ارائه تمرینات سیراز ساده به پیچیده چنانکه در بخش "موضوع"

نیز آمده است باید مد نظر باشد .

(این درس عیناً " ارزشته های گروه ^{مصوب} هنر گرفته شده است)

آشنائی با هنرهای سنتی ایبران

کد درس ۰۴

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف :

— آشنا نمودن دانشجویان با " هنرهای سنتی " موجود ایران و استادکاران

و هنرمندان آنها در سراسر کشور و تقویت روح جستجو و تحقیق در آنهاست.

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

— هر يك از هنرهای سنتی با ارائه کیفیت کار، شیوه های ساخت، ابزار

و مصالح کار، کاربرد، مراکز اصلی ساخت اصطلاحات خاص و آمارهایی از

وضع موجود آنها معرفی خواهند شد.

معرفی هر هنر سنتی با ارائه درس از طریق صحبت استادان مربوطه و اساتید

هنرهای سنتی (استاد میهمان) با ارائه نمونه های کار، عکس، اسلاید

فیلم و ... بازدید نزدیک از کارگاه ها خواهد بود.

در این درس می بایست هنرهای سنتی سراسر کشور مورد توجه و آموزش بوده

دانشجویان از مجموعه آنها اطلاعات مستمره ای پیدا نمایند. در این درس

رابطه هر يك از هنرهای سنتی با موقعیت محلی و زمانی خود و نیز رابطه هر

يك با سایر هنرهای سنتی مورد توجه آموزش قرار می گیرد.

پس از اتمام درس بصورت نظری، گروه های دانشجویان پراکنده رشته های

مختلف این هنرها را در سراسر کشور مطالعه و بررسی نقشه ایران (با مقیاسها

گونائون) منعکس نموده این نقشه در سالهای مختلف و به تدریج تکمیل

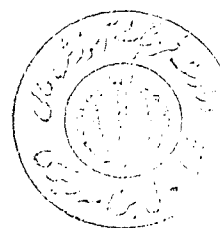
خواهد گردید.

امتحان این درس بصورت سؤال و جواب شفاهی استاد و شاگرد (پرسش از

روی اسلاید ۰۰۰) به علاوه نمره میزان فعالیت دانشجویان در تهیه نقشه

هنرهای سنتی کشور خواهد بود.

(این درس مینا " از رشته های مصوب گروه هنر گرفته شده است.)

آشنائی با حفاظت و مرمت آثار و روشهای آن

کد درس ۰۹۰

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

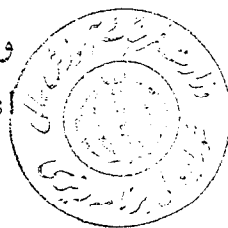
هدف :

— هدف از این درس آشناسدن دانشجویان با علل آسیب دیدگی و فروریاشی آثار عام از بناها و اشیاء و اموال فرهنگی و چگونگی جلوگیری از این فرایندها و روش های حفاظت و مرمت می باشد *

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

مباحث : مکانیسم های تخریب آثار ، نقش محیط در آسیب دیدگی و فروریاشی آثار (عوامل محیطی ، رطوبت ، دما ، نور ، آلودگی هوا ، عوامل بیولوژیکی و عوامل طبیعی) ، عوامل ساختاری ، عوامل انسانی و عمره حوادث و سوانح و ... چگونگی شناسائی و طبقه بندی ضایعات ، تهیه مدارک تصویری اعجاز عکس ، اسلاید ، طرح ، نقشه از اثربیش از شروع عملیات حفاظت و مرمت و مطالعه متون و بررسی های لازم و نیز تهیه اینگونه مدارک در ضمن عملیات حفاظتی و مرمتی *

روش های حفاظت و مرمت آثار : روش های مختلف حفاظتی مقدماتی ، — استحکام بخشی ، تعمیر ، مرمت احیاء ، بازسازی ، باز بریای ، توازن و تعادل بخشی و سایر اقداماتیکه علاوه بر درمان اثر موجب ازدیاد عمر اثر نیز میشود *

نقشه برداری

تعداد واحد :	۳ واحد
نوع واحد :	عطی
پیشنیاز :	ترسیم فنی (۱)
هدف :	

— مقصود از ارائه این درس آشنائی با فن نقشه برداری چگونه برداشت

عوارض زمین و نیز پیاده نمودن نقشه های ساختمانی بر روی آن می باشد *

سرفصل دروس : (۱۰۶ ساعت)

در این درس مباحث زیر آموزش قرار می گیرند *

— کلیت و تعاریف نقشه برداری شامل : انواع نقشه برداری بطور اعم (مستوی

و ژئودوزی) — اصول کلی عملیات برای تهیه یک نقشه — انواع نقشه و

موارد استفاده از آنها — مقیاس ها در نقشه برداری — تعاریف سه اصل

نقشه برداری — تعاریف سطح تراز — سطح ژئوئید ***

— خطاها : انواع خطاها — منابع خطاها — محتاطترین مقدار خطای

استاندارد خطای معیار — خطای احتمالی — حداکثر خطا — تعریف خطای

نسبی یا دقت *

— اندازه گیری مسافت با روشهای معمولی و انتخاب روشها بر حسب نوع

وسیله نوع کار و دقت مورد لزوم ، شناسائی وسائل اندازه گیری طول بطور

مستقیم و غیر مستقیم نحوه اندازه گیری طول مستقیم بدون موانع و با وجود

موانع (در سه حالت) *

— شناسائی وسائل ساده نقشه برداری و کار با آن (متر، ریبان ،

شاقول ، شمشه ، تراز ، ۰۰۰) (نوار مساحی ، گونیای مساحی و منشور)

ژالون — شیب ، سنج ، تراز دستی — میخ فلزی (فیش) ارتفاع سنج ،

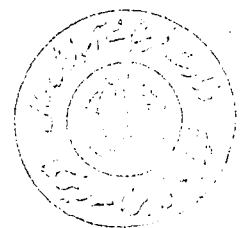
قطب نما ***

— برداشت با وسائل نقشه برداری — تعیین ایستگاههای نقشه برداری

خطوط کنترل (چک لاین) نقاط گره تهیه نقشه پلانیمتری یک قطعه

زمین از طریق افست مثلث *

— ترازبایی : شناسائی وسائل ترازبایی — روشهای ترازبایی مستقیم —

مثلثاتی - هندسی - تنظیم دفتر کار تراز یابی معین - خطا و سرشکن خطا
در تراز یابی موارد استفاده از تراز یابی *

- تعیین خطوط تراز در زمین و در روی کاغذ (تهیه نقشه تپوگرافی) -
تهیه پروفیل طولی و عرضی - تعیین خط پر وژه و تعیین حجم عملیات خاک
(خاک برداری و خاک ریزی) *

- نقشه برداری با قطب نما : شامل تعریف نصف النهار - تعریف بپرینگ
- شناسائی تپودولیت و اصول ساختمان آن و نحوه اندازه گیری انواع زوایا
شامل آزیموت و بپرینگ - زاویه بر راست - زاویه انحرافی - زاویه داخلی -
روشهای تکرار و تجدید *

- نقشه برداری با تپودولیت و تواریساحی : تعریف پیمایش - انواع پیمایش
و موارد استعمال هر یک - نحوه اندازه گیری زوایا در پیمایش - کنترل
زوایا در پیمایش - تعیین نقاط کنترل افقی و انواع و برداشت جزئیات *

- نقل نقاط روی کاغذ و تهیه اسکلت نقشه باروشهای : مختصات قائم
الزوایا ، روش مختصات قطبی تعیین خطاها و سرشکن کردن آنها *

- تعیین مساحت و تفکیک اراضی *

- تهیه نقشه تپوگرافی از طریق استادیومتری (طریقه تاکنومتری) *

- پیاده کردن نقشه - مسیجاده - ساختمان - پروفیل های عرضی و
طولی و کنترل عملیات خاکی *

روش :

در این درس شاگردان باحل تعریفات ، امتحان شفاهی و عملیات در صحرا
ارزیابی خواهند شد *

(این درس عیناً " ارزشته های مصوب گروه هنر گرفته شده است)

تاریخ عمومی ایران

کد درس ۰۷

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

مقدمه : آگاهی از گذشته های انسانی و ظهور و اعتلاء و سقوط تمدن ها و فرهنگ های

پیشین را میتوان درد و قلمرو عمده و از دیدگاه اصلی مطالعه و بررسی

کرد

بررسی گذشته انسان و تمدن ها و فرهنگ های کفك آثار و شواهد باقی مانده از

آنچه که موضوع بحث باستان شناس است و بررسی گذشته انسان و تمدن ها

و فرهنگ های کفك اسناد و مدارك مکتوب که در حیطه و قلمرو علم تاریخ

قرار میگیرد بنا بر این نزدیکی و قرابت این دو دانش بشری کاملاً محسوس است

و بدون یاری و استعانت گرفتن از این دو مطالعات در زمینه ادوار گذشته

کامل و قطعی نخواهد بود

آموزش تاریخ عمومی و آگاهی از حوادث و رویداد های تاریخی در آموزش های

باستان شناسی ضرورت و الویت خاص دارد

هدف :

— آشنائی دانشجویان با تاریخ ایران از قدیمترین ادوار تا عصر حاضر

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

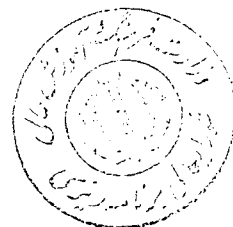
موضوع :

۱- تاریخ عمومی ایران پیش از اسلام ، مشتمل بر :

الف : دوره های پیش از سلسله ها

ب : ماد - هخامنشی - پارت - ساسانی

۲- تاریخ عمومی ایران بعد از اسلام (از ظهور اسلام تا عصر حاضر)

هددسه مناظر ومراپا

كد د رس ۰۸

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : عملی

پيشنياز : ندارد

هدف :

— آشنائى باشيوه هاى ترسيم وتجسم شيى وفضا برروى صفحه

سرفصل دروس: (۶۸ ساعت)

هاى

— آشنائى با انواع پرسپكتيو ، نحوه ترسيم و موارد استفاده هر يك پرسپكتيو

استوائى (موازى) : ايزومتريك ، ديمتريك ، پرسپكتيوهاى مخروطى

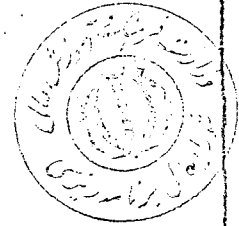
يك نقطه اى ، دو نقطه اى ، پرسپكتيوهاى مخروطى

— آشنائى باروش ترسيم سايه ها ، سايه نورطبيعى ونورمصنوعى ، سايه جسم

برروى صفحه وجسم ديگر *

— انجام تمرين هاى کوتاه مدت براى يادگيرى موارد فوق *

(اين درس عينا " از دروس مصوب رشته هاى گروه هنر گرفته شده است) *

آشنائی با هنر و تمدن فرهنگهای همجوار

کد درس ۰۹

تعداد واحد : ۲ واحد

دوره اسلامی

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : آشنائی با باستانشناسی و آثار تاریخی ایران (۲) - آشنائی با باستانشناسی

و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران (۱) و هنر و تمدن اسلامی (۱)

هدف :

- آشنائی دانشجویان با هنر و تمدن و آثار هنری در سرزمینها و فرهنگهای گوناگون که از گذشته های دور و دوره اسلامی به نوعی با ایران ارتباط فرهنگی مستقیم و یا ریشه های مشترک فرهنگی داشته و دارند .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

هنر و تمدنهای خاور و (چین و ژاپن) ، هند و پاکستان

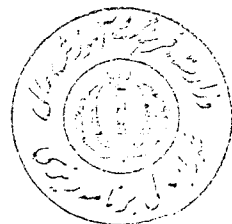
ماوراءالنهر و افغانستان

بین النهرین و فلسطین و سوریه آسیای صغیر مصر

یونان و روم

در این درس آثار تمدنی عمده هر سرزمین تدریس میشود (در دوره های قبل و بعد از اسلام) هر دانشجو با علاقه مندی خود و تأیید استاد مربوطه موضوعی انتخاب و به جمع آوری و مطالعه خواهد پرداخت . نهایتاً " این مطالعه بصورت گزارش تنظیم و ارائه خواهد گردید که در ارزیابی درس ملحوظ خواهد

شد .

آشنائی با باستان‌شناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام ایران (۱)

کد درس ۱۰

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیش‌نیاز : ندارد

هدف :

— آشنائی دانشجویان با آثار و شواهد زندگی انسان از قدیم‌ترین ایام تا

هزاره دو قبل از هجرت پیامبر گرامی اسلام در ایران

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- آشنائی دانشجویان با آثار و اشیاء مکشوفه از : نهار هوتو، کمر بندی و

تمتعه (یک جلسه)

۲- آشنائی دانشجویان با آثار و اشیاء مکشوفه از : کنج دره، علی کش،

تپه سراب، نراغه، حسنلو و حاجی فیروز (سه جلسه)

۳- آشنائی دانشجویان با آثار و اشیاء مکشوفه از : جعفرآباد، جوی،

باکون B، سینگ، گیان، بند یال، تل ابلیس، قبرستان، ذالماتپه،

گودین، چشمه علی، اسمعیل آباد و قره تپه (سه جلسه)

۴- آشنائی دانشجویان با آثار و اشیاء مکشوفه از : تورنگ تپه، شوش،

باکون A، حصار و سگزآباد (دو جلسه)

۵- آشنائی دانشجویان با آثار و اشیاء مکشوفه از : شهدا، بچود، خورآ،

تپه یحیی، شهر سوخته، چغامیش و کردلر تپه (دو جلسه)

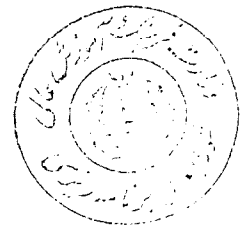
۶- آشنائی دانشجویان با آثار و اشیاء مکشوفه از : چغازبنیل، هفت-

تپه، ملیان، لیان، باباجان و هفت تپه (سه جلسه)

۷- آشنائی با آثار و اشیاء مکشوفه از : خوروبن، قیطره،

زیویه، کلورز، جهرن، سبطام، حلیمه جان، ارجان، قلاچیچی،

مارلیک، شهران، حسنلو و سرخ دم (گروه دشت) (سه جلسه)

سفال دوره پیش از اسلام ایران

کد درس ۱۱

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشیاز : آشنائی با باستان شناسی و روش های آن

هدف :

آشنائی دانشجویان با نحوه و چگونگی پیدایش سفالگری در ایران از آغاز

پیدایش تا هجرت پیامبرگرامی و نوع سفالهای مشخصه هر دوره

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

موضوع :

۱- چگونگی آغاز سفالگری و پیدایش و سیر تحولی آن ها نوع گل ، نوع ساخت

نوع کوره ها ، نوع پوشش ، نوع نقوش ، نوع رنگها

۲- اختراع چرخ سفالگری و آغاز تحول بزرگ در امر ازدیاد تولید

۳- طبقه بندی سفال از لحاظ فرم ، نقش ، رنگ (پوشش ، خعیره ،

نقوش) و مشخصه هر دوره

۴- مقایسه و تاریخگذاری سفالهای مکشوفه از یک محل یا طبقه باستان در

ایران از لحاظ فرم ، نقش و رنگ (پوشش ، خعیره ، نقوش) با سفالهای سایر

نقاط و سایر فرهنگها و سعی در یافتن ارتباطات مابین آنها

۵- سعی در یافتن افکار ، عقاید و پیام هنرمندان سفالگرد نیای باستان با

مطالعه بر روی نقوش ظروف سفالین مکشوفه

آشنایی با باستان‌شناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام ایران (۲)

کد درس ۱۲

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : آشنایی با باستان‌شناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام ایران (۱)

هدف :

۱- آشنایی دانشجویان با آثار و شواهد زندگی انسان در ایران از هزاره دوم قبل از هجرت پیاپی (تا سال هجرت

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

موضوع :

۱- آشنایی دانشجویان با آثار و اشیاء دوره ماد : دکان داود ، سنگمنانه

نوشی جان ، فخرگاه ، داود دختر ، گودین (دو جلسه)

۲- آشنایی دانشجویان با آثار و اشیاء دوره هخامنشی : تخت جمشید

پاسارگاد ، کعبه زرتشت ، شوش ، عرفة مسجد سلیمان ، سنگ سیاه ،

(سه جلسه)

۳- آشنایی دانشجویان با آثار و اشیاء دوره سلوکی : خورده ، نیاوند ،

شوش (یک جلسه)

۴- آشنایی دانشجویان با آثار و اشیاء دوره پارتی : کوه خواجه ، بیستر

گرمی ، مزیدی آباد سوخته ، سد سکندر ، دشت حلقه (گرگان) ، کنگاور

برده نشانده ، شمن (نیشا ، دیرا اریوس ، هاترا ، یالیرا) (سه جلسه)

۵- آشنایی دانشجویان با آثار و اشیاء دوره ساسانی : غیروز آباد ،

بیشاپور ، طاق بستان ، قصر شیرین ، سروستان ، طاق گرا ، ایران کرخه

پل دختر ، قلعه دختر ، دره شزر ، قصر ابونصر ، تخت سلیمان ، صحنه

استخر (چهار جلسه)

این درس با پژوهش دانشجویان درباره یک موضوع مرتبط با درس و مسافرت

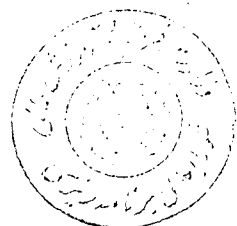
و بازدید از تپه ها ، محوطه ها و مناطق عمده مورد آموزش توأم خواهد بود .

در این درس به نقش برجسته ها و کتیبه های پیش از اسلام ایران از قبیل

نقش رستم ، سرپل ذهاب ، حموراب ، اشکفت سلمان ، کول ...

نقش رستم ، بیستون ، سرپل ذهاب ، غیروز آباد ، بیشاپور ، نیز اشاره و

معرفی خواهد گردید .

تمدن اسلامی (۱)

کد درس ۱۳

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

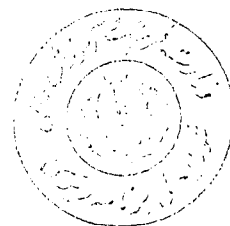
پیشنیاز : ندارد

هدف :

— آشنانمودن و مطالعه تحقیق دانشجویان بر روی آثار هنری و تمدنی —
 " دوران اسلامی " در " جهان اسلام " به شیوه ای است که مجموعه " هنرها ، علوم و معارف صنایع و فنون در هر عصر و دوره ای در سرنوشت های ، گوناگون اسلامی به بحث و بررسی گذاشته شده ، نکات واحد و مشترک و روح حاکم بر کلیه این آثار که از اسلام سرچشمه دارد گفتگو و بیان گردد .
 سرفصل دروس : (۲۴ ساعت)

ظهور دین مبین اسلام و نشر آن در اقصا نقاط عالم تاثير جهت ساز و تعیین کننده ای بر روی فرهنگ و تمدن و نمود های عینی سرنوشت های گوناگون با پیشینه های تاریخی و فرهنگی مختلف گذارده ، آنها را در " روح حاکم " دیدگاه و حتی گاه در ظرائف و روشهای به " وحدت " خوانده است . آنچه شاعر سلطان عرب زبان یا مسلمان فارس و ترک زبان ... در اشاعه تعالیم عالیه اسلامی بر زبان راننده و آنچه هنرمند و عالم سلطان در ایران و هند در حجاز ، و اینجا و آنجا با تنفس در فضای آکنده از عطر فرهنگ و تمدن اسلامی به یادگار گذارده خواه کتاب باشد و خواه بنا و آثار هنری و صناعت شعر یا قطعه ادبی و عرفانی حاکی از تجلی روح مشترک اعتقاد ، اسلامی است . این روح مشترک و پیوندها از جمله خصلت های ویژگیهای است که ، " جهان اسلام " را در کلیت و در صورت فرهنگ و تمدن اسلامی تصویر و تصویر میدهد .

به یقین " فرهنگ و تمدن اسلامی " در جمیع ابعاد خود از معارف و هنرها تا صنایع و فنون ، از ریشه ها و پایه های اصلی تمدنی بشر و پیش از ظهور فنون جدید است که می بایست در جهت قطع وابستگی های علمی و هنری و حصول اطمینان قلبی از توانایی ها ، همواره مورد شناخت ، مراجعه و بهره برداری مسلمان و کشورهای اسلامی بوده ، ریشه های همواره جوشان آن در بدنه های آبی مورد استناد واقع گردد .

از این طریق شناخت دوره های هنری و مکاتب نیز به سرگردید. در جهت
تدوین و تنظیم آن گام برداشته شود.

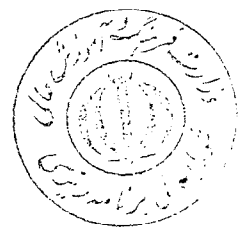
- توضیح و روش کار :

این درس در پیوند با معارف اسلامی و تدریس اساتید مربوط به خود و نیز از
طریق جلسات سمینار استادان - هیه بان - بازدید از آثار موجود در موزه ها
بازدید از آلبوم دوره های اسلامی ، کار و مطالعه و بازدید نسخ خطی قدیمی
در کتابخانه های داخلی کشور و حتی الامکان مسافرت گروه دانشجویان به
کشورها و سرزمینهای اسلامی در جهت تأمین اهداف این درس عرضه خوا
گردید.

در پایان درس ، دانشجویان هر یک مجموعه آموخته ها و نیز تحقیق و بررسی
خود را که با راهنمایی استاد مربوطه انجام داده اند ، بصورت جزوه ای ،
حتی الامکان حاوی عکسها و طرحهای لازم ارائه خواهند نمود .
نمره درس از مجموع نمره جزوه یاد شده و امتحان شفاهی حاصل خواهد
گردید .

شایسته است مجموعه تحقیقات و سمینارها بصورت نشریات و کتب قابل
عرضه تدوین و چاپ و نشر گردد .

(این درس عیناً " از دروس مصوب رشته های گروه هنر گرفته شده است .)

خطوط باستان‌شناسی ایران

تعداد واحد : ۲ واحد
نوع واحد : نظری
پیشنیاز : ندارد
هدف :

— آشنائی دانشجویان با زبان‌ها و کتیبه‌های کهن ایران

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

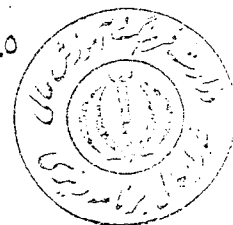
۱- آشنائی با زبان‌ها و خطوط کهن و گروه بندی آنها و تاریخچه ازبیدایش و قرائت آنها

۲- آشنائی با خط تصویری PICTOGRAPHY و بیدایش آن

۳- آشنائی دانشجویان با زبان‌های آسیاتیک ASIATIC و خطوط میخی ایلامی ، آشوری ، بابلی و اورارتویی و سیر تکاملی آنها

۴- آشنائی با زبان و کتیبه‌های فارسی باستان از جمله کتیبه‌های تخت جمشید ، بیستون ، شوش ، پاسارگاد و ننج‌نامه و غیره

۵- مطالعه عقلی روی بعضی از کتیبه‌های میخی و پهلوی

آشنائی با باستان‌شناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران (۱)

کد درس ۱۹

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری عملی

پیشیاز : ندارد

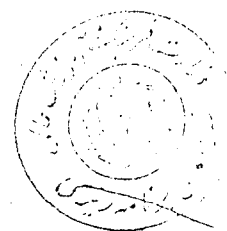
هدف :

— آشنائی دانشجویان با باستان‌شناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران که با توجه تعدد و تنوع آثار، شماره ۱۱ این درس به معرفی مساجد و مدارس در ایران و تاریخچه ای از آنها خواهد پرداخت .

سرفصل دروس : (۴ ساعت)

الف : مروری بر تاریخچه و معماری مساجد در ایران از قرون اولیه تا قرن چهاردهم هجری با معرفی مساجد اولیه دنیای اسلام . در این درس خصوصاً مساجد : شوش ، فهرج ، جامع عتیق شیراز ، تاریخانه دامغان ، جامع نائین ، جامع اردستان ، جامع زواره ، جامع قزوین ، مسجد نو ، جامع ابرقو ، جامع یزد ، مسجد کبود ، امام قزوین ، جامع اصفهان ، مسجد علی ، مسجد حکیم ، مسجد شیخ لطف الله ، امام اصفهان ، امام تهران ، شهید مطهری ، مورد توجه و آموزش بوده . مروری بر مکاتب و شیوه های معماری مساجد در ایران انجام خواهد شد .

ب : مروری بر تاریخچه و معماری مدارس و تعلیم و تعلم در دوره اسلامی ایران ، خواه استفاده از مساجد بعنوان مدرسه ، خواه همجوار با مساجد و خواه بصورت جداگانه ساخته شده باشند . لازمه یاد آوری است که در قرون اولیه از مساجد بعنوان محل تعلیم و تربیت نیز استفاده میشده است . در این درس مدارس اولیه در دوره اسلامی ، نظامیه ها ، مدرسه حیدریه قزوین ، مدرسه فرگرد خواف ، مدرسه گوهرشاد ، مدرسه نیماور ، مدرسه کاسه گران ، مدرسه جده بزرگ ، جده کوچک ، مدرسه فیضیه قم ، مدرسه چهارباغ ، مدرسه خان شیراز ، مدرسه صدر ، مسجد و مدرسه آقا کاشان ، مدرسه شهید مطهری ، مدرسه دارالفنون . مورد توجه و آموزش خواهند بود . دانشجویان با انجام سفر مطالعاتی مجموعه ای از قدیم ترین و مهم ترین مساجد و مدارس تا قرن حاضر از دیدیک مورد بازدید و مطالعه و نسبت به تهیه گزارش اقدام خواهند نمود . نمره گزارش تهیه شده در ارزیابی درس لحاظ خواهد شد .

آشنائی با بافتها و محوطه های دوره اسلامی ایران

تعداد واحد :	۲ واحد
نوع واحد :	نظری
پیشنیاز :	تاریخ عمومی ایران
هدف :	

آشنائی دانشجویان با تپه ها و محوطه و بافت شهرهای سنتی دوره اسلامی ایران مشخصات و پراکندگی آنها در سطح کشور

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

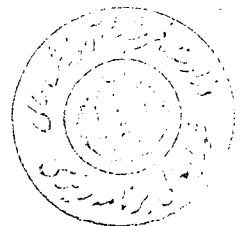
مراکز تمدنی دوره اسلامی ایران عده ای به صورت تپه ها و محوطه های باستانی ، در کف و پلایه های زیرین شهرها و محل های سکونتی امروزی و ایجاد ای از آنها عده ای به صورت بافت های زنده و فعال شهرها و آبادیها و در چهره " بافت های سنتی " بزجای مانده است . در این درس نخست به تپه ها و محوطه های از گروه اول و سپس به " بافت های سنتی " پرداخته می شود .

— آشنائی دانشجویان با تپه ها و محوطه های دوره اسلامی چون آوه ، استخر ، دقیانوس ...

— آشنائی دانشجویان با مطالعات و کاوش های باستانشناسی در تپه ها و محوطه های عمده اسلامی چون نیشابور — ری — جرجان — سیراف — غیرا — سلطانیه

— آشنائی دانشجویان با بافت کلی شهرهای سنتی و شناسائی ویژه گیهای آنها و دانه های عمده آن چون بازار — مسجد — خانه ، مدرسه ، حمام ، کاروانسرا ... و روابط آنها با یکدیگر (علی الخصوص شهرهای یزد ، کاشان ، اصفهان ، زواره و دزفول)

دانشجویان با انجام سفر مطالعاتی مجموعه ای از تپه ها و محوطه ها و بافت های سنتی عمده را از نزدیک مورد بازدید و مطالعه و نسبت به تهیه گزارش اقدام خواهند نمود . گزارش تهیه شده در ارزیابی این درس لحاظ خواهد شد .

سفال دوره اسلامی ایران

کد درس ۱۷

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری عملی

پیشنیاز : سفال دوره پیش از اسلام ایران

هدف :

— در دوران اسلامی سفالگران مسلمان ایران با الهام از فلسفه اسلامی به انواع ابداع آگونگون سفال با تکنیک های مختلف پرداخته و با رقم زدن معانی و مفاهیم بر روی آنها به سفال تعالی بخشیدند . هدف در این درس شناسائی انواع سفال های دوره اسلامی ایران و دوره بندی آنها ، معانی و مفاهیم منعکس بر روی آنها می باشد .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

آشنائی دانشجویان با سفالگری دوره اسلامی ایران و تحول آن در هر دوره ، روش ساخت سفالینه و انواع لعاب های دوره اسلامی ، آشنائی با تزئینات و نقوش و خطوط تزئینی ، معانی و مفاهیم نوشته بکار برده شده بر روی آن ، شیوه طبقه بندی سفال های مکشوفه در بخش های مختلف کاوش بر اساس لایه های باستانی . این درس با بازدید از موزه ها و کارگاههای سفالگری توأم خواهد بود .

خطوط و خواندن کتبه های اسلامی

تعداد واحد : ۳ واحد (۱+۱)

کد درس ۱۸

نوع واحد : نظری عملی

پیشنیاز : ندارد

مقدمه : نوشتار و کتابت در فرهنگ و تمدن اسلامی از سیر و تحول گسترده و متنوع

برخورد ار است • تنوع و تعدد خطوط و اقلام و نقش آن بر روی آثار و اشیاء

چنانست که آشنائی با انواع خطوط و شیوه ها و نیز سهولت خواندن آنها

نیازمند آموزش های ویژه است •

هدف :

۱- آشنائی دانشجویان با پیدایش، سیر و تطور انواع خطوط اسلامی و شیوه های

خوشنویسی از قدیم ترین ایام تا دوره متاخر اسلامی و آموزش خواندن کتبه های

اسلامی طی الخصوص کتبه های نوع کوفی بر روی اشیاء و آثار و بناهای تاریخی

سرفصل دروس : (۱۷+۳۴ ساعت)

۱- بحث درباره خاستگاه خطوط اسلامی

۲- بحث در انواع اقلام خطوط اسلامی و چند و چون آنها شناخت شیوه های

از یکدیگر (همچون اقلام سته و اقلام ایرانی و ...)

۳- بحث در احوال و آثار خوشنویسان اسلامی ایران با اشاراتی به دیگر

سرزمینهای اسلامی و آشنائی با نمونه های بارز خوشنویسان

۴- بحث خطوط و اقلام بر روی آثار معماری، کتیبه، کتابت، سکه و ...

۵- تاریخچه کتیبه نگاری در بناهای دوره اسلامی و انواع کتیبه ها (آجر،

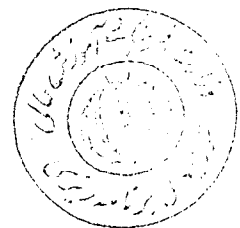
کاشی، گچ ببری، ...)

۶- آشنائی با الفبای کوفی و شیوه های مختلف کوفی نویسی و قرائت آن

این درس با بازدید از نمونه شاهکارهای خوشنویسی در موزه ها و کتابخانه ها

و تمرین عملی خواندن چند نمونه ارزنده از کتیبه های اسلامی (کوفی،

ثلث ...) بر روی آثار و اشیاء و بناهای تاریخی همراه خواهد بود •

کارآموزی شناسائی و بررسی باستانشناسی

تعداد واحد : ۴ واحد
کد درس ۱۹

نوع واحد : تک-تالیسی

پیشنیاز : آشنائی با باستانشناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام (۲)

آشنائی با باستانشناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی (۱)

آشنائی با بافت ها و محوطه های دوره اسلامی ایران

سفال دوره اسلامی ایران

هدف :

— کارآموزی بلند مدت صحرائی و عملی دانشجویان در زمینه شناسائی و بررسی باستان شناسی " و کسب مهارت های تجربی و آشنائی نزدیک با

نمونه هایی از آثار باستانی و تاریخی ایران

توضیح :

در شناسائی و بررسی با د و صورت از آثار برخوردار میشود *

۱- تپه ها و محوطه های باستانی و تاریخی با آثار پراکنده سطحی

۲- آثار و بناهای باستانی و تاریخی پابرجا با آثار و شواهد پراکنده سطحی

مدت کار صحرائی شناسائی و بررسی بیست روز خواهد بود *

سرفصل دروس : (۱۳۶ ساعت)

— آموزش شیوه " شناسائی و بررسی باستان شناسی " نحوه ثبت و ضبط

آثار و اشیا و تهیه و تدارک مقدمات سفیر پژوهشی و روش کار

— عزیمت هیأت به محل و منطقه مورد نظر بمنظور شناسائی و بررسی —

باستان شناسی بمدت بیست روز (منطقه و محل کارآموزی می بایست شامل

تپه ها و محوطه ها و بناهای قبل و بعد از اسلام باشد) *

— در انجام " شناسائی و بررسی " کارهای روزمره ذیل مورد آموزش خواهد

بود *

۱- آموزش نحوه انطباق برنامه شناسائی و بررسی مورد نظر ، با موقعیت

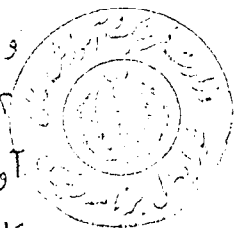
محل و منطقه بمنظور اتخاذ تصمیم در روش های اجرایی آن و تماس با مسئولین

و مردم و جلب همکاری در راهنمایی های آنان

۲- آموزش و انجام شناسائی و بررسی از طریق پیمایش — مشاهده جمع

آوری آثار و شواهد سطحی ، ثبت مشاهدات (یا داشت برداری — تنظیم

کارت مشخصات آثار و اشیا * در حین جمع آوری — عکاسی — تهیه کروکی —

نقشه برداری - تهیه مقاطع میلان ها و نماهای لازم از اثر - تعیین و مشخص نمودن موقعیت جغرافیائی آثار مکشوفه بر روی نقشه (

۳- تفکیک و طبقه بندی آثار و اشیاء جمع آوری شده از نظر جنسیت و تکمیل کارت های مشخصات آنها

۴- شستشو و پاک سازی به تناسب نوع آثار و اشیاء با رعایت موازین حفاظتی
۵- انتخاب و طبقه بندی آثار ارزشمند برای مطالعات باستانشناسی و انجام مرمت ها و تدابیر حفاظتی مقدماتی

۶- آمارگیری - قید مشخصات بر روی نمونه های جمع آوری شده - تکمیل کارت های مشخصات آنها

۷- طراحی و عکاسی

۸- درمورد بناها و آثار معماری - پیاده نمودن نهائی نقشه های برداشت شده و قلمی نمودن آنها

۹- تنظیم گزارش روزانه

۱۰- بسته بندی آثار و اشیاء با رعایت موازین حفاظتی جهت حمل به مراکز مربوطه

۱۱- پس از اتمام عملیات صحرائی " شناسائی و بررسی " و بازگشت هیأت مطالعات به نحو ذیل دنبال خواهد شد *

الف : تنظیم و تکمیل اسناد و مدارک شناسائی و بررسی

ب : انجام بررسی ها و مطالعات نهائی بر روی آثار و شواهد جمع آوری شده و یا برداشت شده از طریق مطالعات مستقیم روی آثار ، کتابخانه ای ، آزما و مقایسه های تطبیقی

ج : نتیجه گیری و تهیه گزارش نهائی

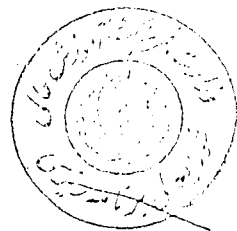
هر دانشجو موظف است تمامی موارد فوق را آموزش عملی دیده علاوه بر شرکت

در فعالیتهای گروهی گزارش انفرادی " شناسائی و بررسی " کار خود را -

مشمول برعکس طرح ، نقشه ... تهیه و ارائه نماید . در ارزیابی نمره نهائی

کارآموزی " شناسائی و بررسی " کیفیت و کمیت حضور و کارائی دانشجویان

در تک تک موارد فوق و گزارش انفرادی لحاظ خواهد شد *

حفاظت و مرمت در محل کاوش باستانشناسی

کد درس ۲۰

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری - عملی

پیشنیاز : آشنائی با باستانشناسی و روش های آن

هدف :

شهای
- آشنائی دانشجویان با اصول حفاظت ، مرمت و نگهداری آثار در محل کاوش
باستانشناسی

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

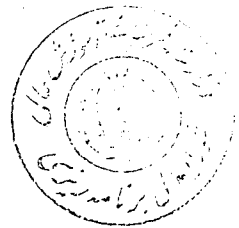
نظری (۱۲ ساعت) و عملی (۳۴ ساعت)

مباحث :

علل فروریاشی و فرسودگی آثار در زیر خاک (مواد آلی و غیر آلی) ، نقش محیط
و عوامل آن در فروریاشی آثار ، چگونگی عکس العمل آثار ، در برابر محیط جدید
بعد از کاوش ، علل تخریب بعضی از آثار ، در برابر محیط تازه ، روشهای ،
مطالعه محیط زیر خاک پیش از کاوش و فراهم نمودن محیط مساعد برای سازش
دادن آثار بعد از حفاری ، روشهای مختلف درمانهای اولیه و اضطراری در
مورد آثار حساس در برابر مکانیزمهای فروریاشی ، آسیب شناسی آثار در محاسن
و طبقه بندی ضایعات ، نمونه برداری از مواد برای آزمایشات بعدی ، روشهای
تثبیت مقدماتی فرآیندهای فرسایشی آثار در محل ، روشهای حفاظت و مرمت
اضطراری در محل کاوش *

توضیح :

روش متالزب جهت آموزش این درس تدریس نظری موارد فوق توسط استاد
و شرکت دانشجویان در یک کاوش باستانشناسی و آشنائی نزدیک با اصول
فوق الذکر در محل می باشد *

آشنائی با باستانشناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران (۲)

کد درس ۲۱

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : آشنائی با باستانشناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران (۱)

آشنائی با یافته‌ها و محوطه‌های دوره اسلامی ایران

هدف :

در ادامه درس آشنائی با باستانشناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران

(۱) هدف شماره (۲) این درس آشنائی دانشجویان با آثار و ابنیه دوره

اسلامی ایران و تاریخچه‌ای از آنها بجز مساجد و مدارس و باگروه‌ها و بناهای

ذیل می‌باشد *

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

— اشاره‌ای به انواع ابنیه تاریخی و انواع گروه بندی آنها در دوره اسلامی

ایران

— معرفی آثار و ابنیه در گروه‌های ذیل و ارائه و معرفی چند نمونه بارز و

مشخص در هر گروه در گوشه و کنار کشور :

۱- معرفی حسینیه‌ها ، تکیه‌ها و وصلی‌های عمده

۲- معرفی بقاع ، مزارات و آرامگاه‌های عمده

۳- معرفی میادین و مراکز محلات عمده

۴- معرفی کاخها و کوشکها و باغ‌های عمده

۵- معرفی پل‌ها ، سد ها ، آبپندانها ، و آب‌انبارهای عمده

۶- معرفی میل‌ها و مناره‌های عمده

۷- معرفی کاروانسراهای عمده

۸- معرفی قلاع عمده

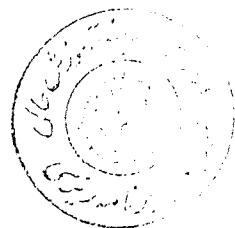
مورد توجه و آموزش خواهد بود *

دانشجویان با انجام سفر مطالعاتی مجموعه‌ای از قدیم‌ترین و مهم‌ترین ابنیه

تاریخی تا قرن حاضر را از نزدیک مورد بازدید و مطالعه و نسبت به تهیه

گزارش اقدام خواهند نمود *

نمره گزارش تهیه شده در ارزیابی درس لحاظ خواهد شد *

مهر و سکه

تعداد واحد : ۲ واحد

کد درس ۲۲

نوع واحد : نظری

پیشیاز : ۱- خطوط و خواندن کتیبه های اسلامی

۲- خطوط باستانی ایران

۳- آشنائی با باستانشناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام ایران (۴)

مقدمه : آثار باقیمانده از انسانهای پیشین رقم شده ای به مهرها و سکه ها اختصاص

دارد . این قبیل از آثار هم بصورت اشیاء مدفون در خاک وجود دارند که

مالا " در کاوشها و بررسیهای باستانشناسی بدست می آیند و هم بصورت ،

موروثی و دست بدست تا با امروز باقیمانده اند .

شناخت و مطالعه این نوع اشیاء یکی از مباحث مهم در قلمرو دانش باستان

شناسی است که " مهر و سکه شناسی " نام گرفته است .

هدف :

آشنائی دانشجویان با بحث " مهر و سکه شناسی " از قدیمترین ایام تا عصر

حاضر و آگاهی از تاریخچه و سیر آنست .

سرفصل دروس : (۳ ساعت)

(هشت جلسه نخستین این درس به " مهر " و هشت جلسه

بعدی به " سکه " اختصاص خواهد داشت)

الف : مهر

۱- تعریف " مهر " ، کاربرد و مشخصات و انواع آن : مهرهای مسطح -

مهرهای استوانه ای و ...

۲- بحث در تاریخچه مهر و سکه پیش از اسلام (پیش از اسلام)

۳- بحث در تاریخچه مهر و سکه در دوره اسلامی

۴- آشنائی با چندین نمونه از مهرهای عمده دوره پیش از اسلام و اسلامی

ایران ، سخنی درباره نقشها ، صحنه ها و نشانه ها بر روی آنها

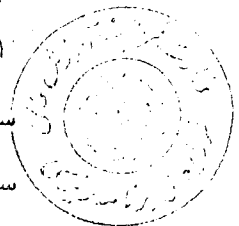
ب : سکه

۱- تعریف " سکه " کاربرد و مشخصات و انواع آن (سکه های ضرب دستر

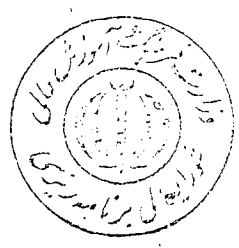
سکه های چکشی ، سکه های قیچی ، سکه های استوانه ای ، دایره ای ،

سکه های یادبود و ...)

۲- بحث در تاریخچه سکه و سکه های ایران

- ۳- بحث درباره سکه ها و پیدایش آنها در ایران پیش از اسلام
 - ۴- بحث درباره سکه ها و پیدایش آنها در دنیای اسلام
 - ۵- بحث درباره سکه های دوره * اسلامی ایران
 - ۶- بحث درباره * ضربخانه ها در ایران
 - ۷- بحث درباره * سجع سکه های اسلامی ایران با اشاراتی به " ماده * تاریخ "
- این درس با بازدید از مجموعه های مهرها و سکوگات موجود در موزه های -
مختلف ایران توأم خواهد بود *

هنر و تمدن اسلامی (۲)

کد درس ۲۲

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : هنر و تمدن اسلامی (۱)

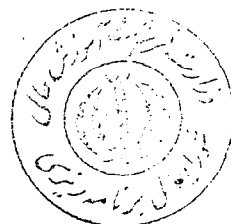
تعریف و هدف : (۳۴ ساعت)

— در ادامه درس " هنر و تمدن اسلامی (۱) " با اهداف یاد شده این درس توجه اصلی خود را به " هنر و تمدن اسلامی در ایران " معطوف داشته نمود های آنرا در زمانهای مختلف به عنوان بخشی از " تن واحد " تمدن اسلامی " و در پیوند با " جهان اسلام " مورد مطالعه ، تحقیق و تدریس قرار میدهد .

با این مقدمه هدف درس :

آشنانمودن و مطالعه و تحقیق دانشجویان بر روی آثار هنری و تمدنی ، " دوران اسلامی " در " ایران " به شیوه ای است که مجموعه هنرها ، صنایع و فنون ، علوم و معارف در هر عصر زمانی به بحث و ارائه گذارده شده ، نکات واحد و مشترک و روح حاکم بر کلیه این آثار که از اسلام ، سرچشمه دارد بیان گردد .

(این درس عیناً " از دروس مصوب رشته های گروه هنر گرفته شده است .)

کارآموزی کاوش باستان‌شناسی دوره پیش از اسلام

تعداد واحد :	۸ واحد
نوع واحد :	عملی
پیشنیاز :	کارآموزی شناسائی و بررسی باستان‌شناسی ، خطوط باستانی ایران
هدف :	

— آشنا نمودن دانشجویان با روش‌های ویژه " کاوش باستان‌شناسی " بنحوی که ورزیدگی کافی در کار، اعم از کاوش و تهیه گزارش و تجزیه و تحلیل نسبی در مورد سرگذشت انسان در طول تاریخ — فرهنگ و تمدن اجتماعات و پیوابع انسانی از قدیم‌ترین ایام تا ظهور اسلام را کسب نمود و ضمناً " آموخته‌های نظری خود را با فراگیری روش‌های ویژه عملی توأم و تکمیل سازند مدت کسار صحرائی کاوش‌سی روز خواهد بود .

سرفصل دروس : (۲۷۲ ساعت)

۱- آشنائی دانشجویان با هدف‌های خاص یک کاوش علمی به منظور دست‌یابی به آثار و بقایای انسان و تمدن‌ها و فرهنگ‌هایی که از گذشتگان بیادگار مانده است و مطالعه علمی و نتیجه‌گیری از آنها .

۲- آموزش دانشجویان در امر چگونگی کسب و جمع‌آوری تمامی اطلاعات و مدارک و ماخذ موجود درباره محل و موضوع مورد کاوش

۳- آموزش دانشجویان در امر برنامه‌ریزی یک کاوش علمی تهیه و تدارک ، مقدمات سفر پژوهشی و عزیمت به محل بعدت ۳۰ روز

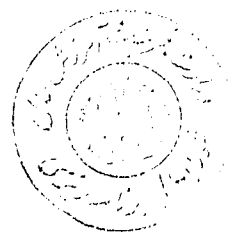
۴- نحوه استقرار و راه‌اندازی و مدیریت کارگاه کاوش

۵- آشنائی با وسایل و ابزار کار کاوش

۶- شبکه بندی و نقشه برداری در محوطه‌ها و تپه‌های باستانی به منظور دقت در امر ثبت و ضبط علمی آثار مکتشفه در یک شبکه و شناخت رابطه آنها با آثار مکتشفه در دیگر شبکه‌ها

۷- آموزش دانشجویان درباره چگونگی نقطه آغاز کاوش یا توجه به شواهد و مدارک موجود

۸- آموزش دانشجویان با شیوه تفکیک و ثبت و ضبط جداگانه آثار هر لایه (یادداشت برداری تنظیم کارت مشخصات آثار و اشیاء هر لایه — عکاسی — طراحی — تهیه نقشه — پلان و مقاطع مختلف لایه‌های تمدنی و ادامه

لایه ها تا سطح خاک بکرا)

۹- آموزش دانشجویان با چگونگی کار عملی کاوش و نوع خاکبرداری و نحوه مواجهه با آثار مکشوفه و انجام مراقبت های ویژه فوری حفاظتی و مرمتی درباره آنها

۱۰- آموزش نظارت و هدایت کار حفاران تجربی

۱۱- جمع آوری اشیاء مکشوفه و تنظیم کارت های مربوطه

۱۲- تفکیک و طبقه بندی آثار و اشیاء جمع آوری شده از نظر جنسیت و تکمیل کارت مشخصات

۱۳- شستشو و پاک سازی به تناسب نوع آثار و اشیاء با رعایت موازین حفاظتی

۱۴- انتخاب و طبقه بندی آثار بمنظور مطالعات باستان شناسی و انجام هرمتها و حفاظت های ضروری و مقدماتی

۱۵- آمارگیری - قید مشخصات بر روی آثار جمع آوری شده - تکمیل کارت های مشخصات

۱۶- طراحی و عکاسی از اشیاء

۱۷- در مورد بناها و آثار معماری - برداشت و پیاده نمودن نهایی نقشه ها قلمی نمودن آنها

۱۸- تنظیم گزارش روزانه

۱۹- آموزش حفاظت مقدماتی از محل مورد کاوش لبرکردن خاک - کاه گل و غیره (بطوریکه حداقل تا فصل آید - صدمه ای به آثار بخصوص معماری کشف شده وارد نیاید

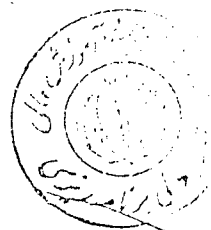
۲۰- بسته بندی آثار و اشیاء با رعایت موازین حفاظتی جهت حمل بسه مراکز مربوطه

- پس از اتمام عملیات کاوش و بازگشت هیأت ادامه مطالعات به نحو ذیل خواهد بود :

الف : تنظیم و تکمیل اسناد و مدارک کاوش

ب : انجام مطالعات نهایی بر روی آثار و شواهد جمع آوری شده یا برداشته شده از طریق مطالعات مستقیم روی آثار ، کتابخانه ای ، آزمایشگاهی مقایسه های تطبیقی

ج : نتیجه گیری و تهیه گزارش نهایی

هر دانشجو موظف است تمامی موارد فوق را آموزش عملی دیده علاوه بر شرکت در فعالیتهای گروهی گزارش انفرادی کاوش حوزه کاری خود را با مدارک و اسناد مربوطه (عکس، طرح، نقشه ۰۰۰) تهیه و ارائه نماید.

در ارزیابی نمره نهائی کارآموزی "کاوش" کیفیت و کمیت حضور و کارآئینی دانشجویان در تک موارد فوق و گزارش انفرادی لحاظ خواهد شد.

کارآموزی کاوش باستانشناسی دوره اسلامی

کد درس ۲۵

تعداد واحد : ۸ واحد

نوع واحد : عملی

پیشنیاز : کارآموزی شناسایی و بررسی باستانشناسی، خطوط خواندن کتیبه های اسلامی
این کارآموزی با " کارآموزی کاوش باستانشناسی دوره پیش از اسلام " در
یک ترم می باشد که پس از کاوش یاد شده از هفته نهم ترم آغاز و تا پایان ترم
ادامه خواهد داشت *

هدف :

— آشنانمودن " دانشجویان باروش های ویژه کاوش باستانشناسی، " بنحوی
که ورزیدگی کافی درکار، اعم از کاوش، تهیه گزارش، تجزیه وتحلیل
نسبی درمورد آثار و فرهنگ و تمدن دوره اسلامی را کسب نموده ضمناً
آموخته های نظری خود را با فراگیری روش های ویژه عملی توانم تکمیل سازند
مدت کار صحرائی کاوش سی روز خواهد بود *

سرفصل دروس : (۲۷۲ ساعت)

۱- آشنائی دانشجویان با هدف های خاص يك کاوش علمی به منظور
دست یابی به آثار و بقایای فرهنگ و تمدن دوره اسلامی که از گذشتگان
به یادگار مانده است و مطالعه علمی و نتیجه گیری از آنها *

۲- آموزش دانشجویان در امر چگونگی کسب و جمع آوری تمامی اطلاعات و مدارک
و اتخاذ موجود در باره محل و موضوع مورد کاوش * لازم به ذکر است که در
دوره اسلامی توجه و استفاده از کتابها و متون موجود هم دوره با اثر مورد
کاوش، جایگاه خاصی پیدا می نماید *

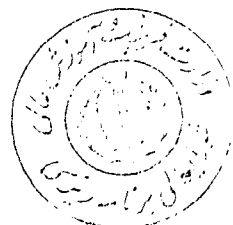
۳- آموزش دانشجویان در امر برنامه ریزی يك کاوش علمی تهیه و تدارک
مقدمات سفر پژوهشی و عزیمت به محل به مدت ۳۰ روز

۴- نحوه استقرار و راه اندازی و مدیریت کارگاه

۵- آشنائی با وسائل و ابزار کار کاوش

۶- شبکه بندی و نقشه برداری در محوطه های باستانی به منظور دقت در امر
ثبت و ضبط علمی آثار مکشوفه در يك شبکه و شناخت رابطه آنها با آثار
مکشوفه در دیگر شبنت ها

۷- آموزش دانشجویان در باره چگونگی نقطه آغاز کاوش با توجه به شواهد
و مدارک موجود *

۸- آموزش دانشجویان باشیوه تفکیک مثبت و ضبط جداگانه آثار هر لایه
(یادداشت برداری تنظیم کارت مشخصات آثار و اشیا هر لایه - عکاسی -
طراحی - تهیه نقشه - پلان و مقاطع مختلف لایه های تمدنی و ادامه
لایه ها تا سطح خاک بکر)

۹- آموزش دانشجویان با چگونگی کار عملی کاوش و نوع خاکبرداری و نحوه
مواجهه با آثار مکتشفه و انجام مراقبت های ویژه فوری حفاظتی و مرمتی
درباره آنها - نحوه انطباق شیوه های عمومی کاوش برای کار آئی در کاوش
بناهای دوره اسلامی و رعایت شرایط ویژه آنها (در دست استفاده بودن
ضرورت تعمیرات فوری) مورد توجه و آموزش خواهد بود.

۰ (۱- آموزش نظارت و هدایت کار سرکارگران فنی کاوش

۱- جمع آوری اشیا مکتشفه و تنظیم کارت های مرطه

۲- تفکیک و طبقه بندی آثار و اشیا جمع آوری شده از نظر جنسیت و
تکمیل کارت مشخصات

۳- شمشو و پاک سازی به تناسب نوع آثار و اشیا با رعایت موازین حفاظتی

۴- انتخاب و طبقه بندی آثار بمنظور مطالعات باستان شناسی و انجام
مرمت ها و حفاظت های ضروری مقدماتی

۵- آمارگیری - قید مشخصات بر روی آثار جمع آوری شده - تکمیل کارت ه
مشخصات

۶- طراحی و عکاسی از اشیا

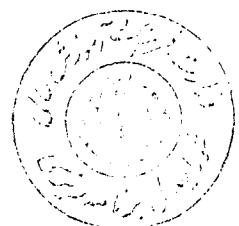
۷- در مورد بناها و آثار معماری برداشت و پیاده نمودن نهائی نقشه ها
و قلمی نمودن آنها

۸- تنظیم گزارش روزانه

۹- بسته بندی آثار و اشیا با رعایت موازین حفاظتی جهت حمل به
مرکز مربوطه

۱۰- آموزش حفاظت فنی و مقدماتی از حمل مورد کاوش - چون پاره ای از
بناها و محوطه های دوره اسلامی (مساجد - مدارس - ...) هنوز منور
استفاده می باشند لازمست با اتخاذ تدابیر و روشهای لازم پس از پایان هر
فصل کاوش امکان ادامه بهره برداری از محل را میسر نمود.

- پس از اتمام عملیات کاوش و بازگشت هیأت ادامه مطالعات به نحو ذیل
خواهد بود.

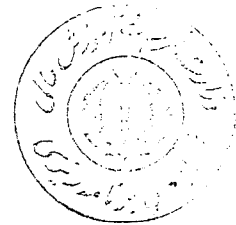
الف : تنظیم و تکمیل اسناد و مدارک کاوش

ب : انجام مطالعات نهائی بر روی آثار و شواهد جمع آوری شده یا -
برداشت شده . از طریق مطالعات مستقیم روی آثار و مطالعه ، کتابخانه ای
آزمایشگاهی ، مقایسه های تطبیقی ...

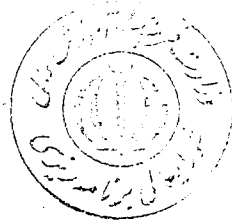
ج : نتیجه گیری و تهیه گزارش نهائی

هر دانشجو موظف است تمامی موارد فوق را آموزش عملی دیده علاوه بر
شرکت در فعالیتهای گروهی گزارش انفرادی کاوش حوزه کاری خود را با
مدارک و اسناد مربوطه (عکس - طرح - نقشه ۰۰۰) تهیه و ارائه
نماید .

در ارزیابی نمره نهائی کارآموزی " کاوش " کیفیت و کمیت حضور و کارآئی
دانشجویان در تک تک موارد فوق و گزارش انفرادی لحاظ خواهد شد .

دوره کاردانی باستانشناسی

تهیه شده در: سازمان میراث فرهنگی کشور

ملاحظات	سال			جمع واحد	عناوین دروس
	سال ۳	سال ۲	سال ۱		
			X	۲	معارف اسلامی (۱)
			X	۲	فارسی (۱)
			X	۲	زبان خارجه (۱)
			X	۲	اخلاق و تربیت اسلامی
			X	۱	تربیت بدنی (۱)
			X	۳	کارگاه طراحی پایه (۱)
			X	۲	آشنائی با باستان شناسی و روشهای آن
			X	۳	نرسیم فنی (۱)
			X	۲	آشنایی با هنرهای سنتی ایران
			X	۲	آشنائی با حفاظت و مرمت آثار و روشهای آن
			X	۲	آشنائی با باستان شناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام ایران (۱)
			X	۳	نقشه برداری
			X	۲	معارف اسلامی (۲)
			X	۲	تاریخ عمومی ایران
			X	۲	شندسه مناظر و مرایا
			X	۲	سفال دوره پیش از اسلام ایران
		X		۲	آشنائی با باستان شناسی و آثار تاریخی پیش از اسلام ایران (۲)
		X		۲	هنر و تمدن اسلامی (۱)
		X		۲	خطوط باستانی ایران
		X		۲	آشنائی با باستان شناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران (۱)
		X		۲	آشنائی با بافت ها و محوطه های دوره اسلامی ایران
		X		۲	سفال دوره اسلامی ایران
		X		۲	خطوط و خواندن کتیبه های اسلامی
		X		۴	کارآموزی شناسائی و بررسی باستان شناسی
		X		۲	آشنائی با هنر و تمدن فرهنگهای همجوار
		X		۲	حفاظت و مرمت در محل کاوش باستان شناسی
		X		۲	آشنائی با باستان شناسی و آثار تاریخی دوره اسلامی ایران (۲)

